

УДК 378:811.16:82.09

К. Р. Федарцова (krfedartsova@mail.ru),
кандыдат філалагічных навук, дацэнт,
загадчык кафедры
Беларускага гандлёва-эканамічнага
ўніверсітэта спажывецкай кааперацыі

ДА СВЯТКАВАННЯ 100-ГАДОВЫХ ЮБІЛЕЯЎ А. Я. МАКАЁНКА, І. П. ШАМЯКІНА, І. П. МЕЛЕЖА Ў БЕЛАРУСКІМ ГАНДЛЁВА-ЭКАНАМІЧНЫМ УНІВЕРСІТЭЦЕ СПАЖЫВЕЦКАЙ КААПЕРАЦЫІ

У артыкуле разгледжаны адукацыйна-выхаваўчыя і навукова-даследчыя мерапрыемствы, праведзеныя ў 2020–2021 навучальным годзе пры ўдзеле студэнтаў Беларускага гандлёва-эканамічнага ўніверсітэта спажывецкай кааперацыі. Мерапрыемствы прысвечаліся юбілейным датам класікаў беларускай літаратуры А. Я. Макаёнка, І. П. Шамякіна, І. П. Мележа, якія нарадзіліся на Гомельшчыне.

The article considers the educative and scientific-research events held in the academic year 2020–2021 with the participation of students of Belarusian Trade and Economics University of Consumer Cooperatives. The events were dedicated to the anniversaries of the Belarusian literature classics A. Makayonok, I. Shamyakin, I. Melezh who were born in the Gomel region.

Ключавыя словы: юбілей; класікі беларускай літаратуры; А. Я. Макаёнак; І. П. Шамякін; І. П. Мележ; студэнты; мерапрыемства; канферэнцыя.

Key words: anniversary; Belarusian literature classics; A. Makayonok; I. Shamyakin; I. Melezh; students; events; conference.

Уводзіны

Кожны год вызначаецца пэўнымі значнымі падзеямі як у жыцці асобнага чалавека, так і ў розных сферах нашага грамадства. У галіне беларускай літаратуры юбілейныя даты знакамітых класікаў даволі шырока святкуюцца тымі, што неабыхавы да нацыянальнай літаратурнай спадчыны: прадстаўнікамі ўстаноў адукацыі, бібліятэк, музеяў, тэатраў, беларускай літаратурнай суполкі і проста аматарамі беларускай паэзіі, прозы, драматургіі. З верасня 2020 года па май 2021 года найбольш знакавыя юбілейныя ўгодкі адзначаліся ў Сымона Баранавых, беларускага празаіка, дзіцячага пісьменніка (120 гадоў са дня нараджэння (далей – ДН)); Янкі Скрыгана, беларускага пісьменніка, паэта, навіліста, нарысіста, публіцыста і крытыка (115 гадоў са ДН); Уладзіміра Караткевіча, беларускага паэта, празаіка, драматурга, публіцыста, перакладчыка, кінасцэнарыста (90 гадоў са ДН); Эдуарда Скобелева, беларускага пісьменніка, грамадскага і палітычнага дзеяча (80 гадоў са ДН); Янкі Сіпакова, пісьменніка, перакладчыка, заслужанага дзеяча культуры (85 гадоў са ДН); Кандрата Крапівы, беларускага байкапісца, драматурга, празаіка, мовазнаўцы (125 гадоў са ДН); Аляксея Зарыцкага, паэта, перакладчыка (110 гадоў са ДН); Змітрака Бядулі, пісьменніка, чые творы ўвайшлі ў гісторыю беларускай літаратуры (135 гадоў са ДН) і многіх іншых [1].

Мэта нашай публікацыі – разгляд і аналіз адукацыйна-выхаваўчых і навукова-даследчых мерапрыемстваў, праведзеных у 2020–2021 навучальным годзе пры ўдзеле студэнтаў Беларускага гандлёва-эканамічнага ўніверсітэта спажывецкай кааперацыі. Згаданыя вышэй мерапрыемствы прысвечаліся жыццю і творчасці народных пісьменнікаў Беларусі – ураджэнцаў Гомельшчыны – Андрэя Макаёнка, Івана Шамякіна і Івана Мележа, якім споўнілася б 100 гадоў.

У Рэспубліцы Беларусь 2018–2020 гады былі аб’яўлены гадамі малой радзімы, а 2021 год – Годам народнага адзінства. У сувязі з гэтым сімвалічным стаў зварот да жыццёвага і творчага шляхоў юбіляраў канца 2020 – пачатку 2021 гадоў, класікаў беларускай літаратуры, якія пражывалі на нашай малой радзіме – Гомельшчыне. Яны былі аб’яднаны ў адзінства літаратараў, што адзначылі б 100-гадовы юбілей: Андрэй Макаёнак – восенню 2020 года, а Іван Шамякін і Іван Мележ – зімой 2021 года.

Было вырашана не застацца ў баку ад гэтых знамянальных падзей для ўсіх беларусаў і асабліва для нас, хто жыве ў Гомелі і Гомельскай вобласці. Студэнты з жаданнем адгукнуліся на прапанову выкладчыка паўдзельнічаць у мерапрыемствах з гэтай нагоды.

Першым святкаваўся юбілей А. Макаёнка, беларускага драматурга, сатырыка, сцэнарыста, перакладчыка, публіцыста. “Андрэй Ягоравіч Макаёнак нарадзіўся 12.11.1920 г. у вёсцы Борхаў Рагачоўскага раёна Гомельскай вобласці ў сялянскай сям’і. Народны пісьменнік БССР (1977). Лаўрэат Літаратурнай прэміі імя Янкі Купалы (1962) за п’есу “Лявоніха на арбіце”, Дзяржаўнай прэміі БССР імя Якуба Коласа (1974) за п’есы “Трыбунал” і “Таблетку пад язык”. Памёр 16.11.1982 г.” [2, с. 356–357].

З групай I курса спецыяльнасці “Сусветная эканоміка” было вырашана ў лістападзе правесці літаратурны катэіль “На арбіце творчасці Андрэя Макаёнка”. Назва адукацыйна-выхаваўчага мерапрыемства выбрана не раптоўна: яна сугучна назве камедыі юбіляра “Лявоніха на арбіце”. Студэнты, знаходзячыся на “арбіце пісьменніка” падчас мерапрыемства, паспелі пазнаёміцца з жыццём і творчасцю славаціта земляка. Дзеля гэтага студэнты папярэдне былі разбіты на міні-групы, кожная з якіх адказвала за падрыхтоўку таго ці іншага матэрыялу і прадстаўленне яго на мерапрыемстве. Напрыклад, першая міні-група рыхтавала звесткі і прэзентацыю па жыццёвым шляху класіка; другая – па творчасці; трэцяя – інсцэніравала “Мініяцюру для «Фіціля»”; чацвёртая – расказвала анекдоты А. Макаёнка “У сталоўцы”, “Ад чаго людзі старэюць”, “Пра працу”; пятая і шостая – інсцэніравалі фельетоны і гумарэскі “Пра цукеркі і гарбуз” і “Дарагая рэч” на зладзённых тэмы, якія застаюцца актуальнымі і ў наш час: прамаруджванне важных спраў, няветлівасць пры рабоце з кліентамі, роля бацькоў у выхаванні дзяцей і інш. Студэнтам вельмі спадабалася з’яўляцца актыўнымі ўдзельнікамі пазнавальнага, вясёлага мерапрыемства, якое было насычана імправізацый, асабліва падчас інсцэніровак.

Так, на літаратурным катэілі былі прадстаўлены жыццёвыя шляхі нашага знакамітага земляка і разнапланавасць яго творчасці. Паводле слоў беларускага крытыка і літаратуразнаўцы Сцяпана Лаўшука, “драматургічная спадчына Андрэя Макаёнка – залаты фонд беларускай літаратуры і тэатра. Ён творча развіў многія жанравыя традыцыі, узяў нацыянальную камедыю да ўзроўню лепшых узораў сусветнай камедыяграфіі. Пэўны ўклад зрабіў ён таксама ў развіццё беларускай гумарыстычнай прозы і публіцыстыкі” [3].

Наступным стала правядзенне ў лютым 2021 года святочна-конкурснага мерапрыемства “Думаем, чытаем, размаўляем па-беларуску”, на якім прадстаўнікі трох груп студэнтаў розных спецыяльнасцей I курса дзённай формы атрымання адукацыі былі аб’яднаны ў студэнцкае адзінства. Данае мерапрыемства з’яўляецца традыцыйным у нашым універсітэце, але ў гэтым годзе яно прысвечалася не толькі Міжнароднаму дню роднай мовы, якое святкуецца 21 лютага, але і 100-гадовым юбілеем Івана Шамякіна і Івана Мележа.

“Іван Пятровіч Шамякін нарадзіўся 30.01.1921 г. у вёсцы Карма Добрушскага раёна Гомельскай вобласці ў сялянскай сям’і. Народны пісьменнік БССР (1972). Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР (1951) за раман “Глыбокая плынь”, Літаратурнай прэміі імя Якуба Коласа (1959) за раман “Крыніцы”, Дзяржаўнай прэміі БССР імя Якуба Коласа (1968) за раман “Сэрца на далоні” і кнігу “Трывожнае шчасце”, Літаратурнай прэміі Міністэрства абароны СССР (1978) за кнігу “Гандлярка і паэт. Шлюбная ноч”, Дзяржаўнай прэміі БССР у галіне тэатральнага мастацтва, кінематаграфіі, радыё і тэлебачання (1982) за кінафільм “Вазьму твой боль” [2, с. 593–594]. Памёр 14.10.2004 г.

“Іван Паўлавіч Мележ нарадзіўся 08.02.1921 г. у вёсцы Глінішча Хойніцкага раёна Гомельскай вобласці ў сялянскай сям’і... Народны пісьменнік БССР (1972)... Лаўрэат Літаратурнай прэміі імя Якуба Коласа (1962) за раман “Людзі на балоце”, Ленінскай прэміі (1972) за раманы “Людзі на балоце” і “Подых навалыніцы”, Дзяржаўнай прэміі БССР (1976) за кнігу крытычных нарысаў, артыкулаў “Жыццёвыя клопаты” (пасмяротна) ... Памёр 09.08.1976 г.” [2, с. 379–380].

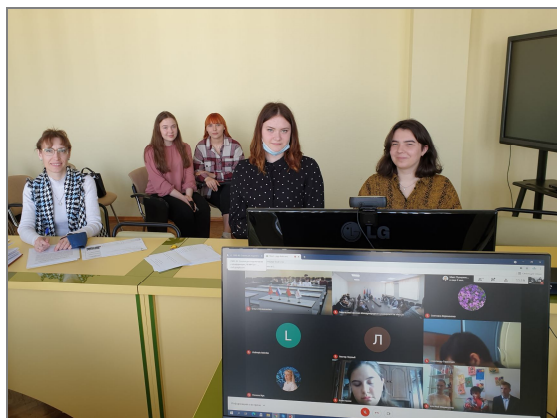
Для вышэйзгаданага мерапрыемства каманды рыхтавалі матэрыял на канкрэтную тэму, абраную жараб'ёўкай: “Міжнародны дзень роднай мовы”, “Жыццёвы і творчы шлях І. П. Шамякіна”, “Жыццёвы і творчы шлях І. П. Мележа”, такім чынам утварыўшы адзінства беларускай мовы, літаратуры і знакамітых класікаў. Конкурс складаўся з 6-ці заданняў: 1) “Прэзентацыя тэмы”; 2) “Умей слухаць і запамінаць”; 3) “Перакладчыкі”; 4) “Падтрымка” (заданне для балельшчыкаў); 5) “Конкурс капітанаў”; 6) “Прысвячэнне”. Першыя два заданні і апошняе датычыліся нашых юбіляраў. Так, пасля аповеду і прэзентацыі па сваёй тэме кожная каманда праводзіла віктарыну, якая складалася з 10 загадкаў падрыхтаваных пытанняў на аснове праслухагага і ўбачанага. Колькі правільных адказаў у камандах-саперніках, столькі налічвалася балаў. Калі ж правільнага адказу не было, то бал забірала каманда, што задавала пытанне. Па шостым заданні кожнай камандзе загадкаў было прапанавана падбраць верш-прысвячэнне беларускай мове, Івану Шамякіну ці Івану Мележу. Верш неабходна было вывучыць і камандна прадставіць прысутным.

У канцы мерапрыемства былі размеркаваны месцы і аб'яўлены пераможца. Усе студэнты былі ў прыўзнятым настроі, а каманды атрымалі дыпламы і беларускія сувеніры.

Зацікавіўшыся біяграфіяй і творчасцю пісьменнікаў падчас мерапрыемства, студэнты вырашылі працягнуць пошук фактаў з іх жыцця, але не проста канстатаваць звесткі, а супаставіць, імкнучыся знайсці агульнае і адрознае ў нашых класікаў. Студэнткі (Чыстова Ганна і Пяроўская Ларыса, прадстаўніцы дзвюх груп-удзельніц святочна-конкурснага мерапрыемства “Думаем, чытаем, размаўляем па-беларуску”) падрыхтавалі матэрыял для даклада “Супастаўляльны аналіз жыццёвых шляхоў класікаў беларускай літаратуры, 100-гадовых юбіляраў І. П. Шамякіна і І. П. Мележа” на міжнародную завочную навукова-практычную канферэнцыю для студэнтаў і навучэнцаў “Інавацыйны патэнцыял моладзі ў сучасным свеце” (Гомель, БГЭУ, красавік 2021 года). Мэтай іх даследавання стала супастаўленне жыццёвых фактаў для аналізу лёсу І. П. Шамякіна, І. П. Мележа як звычайных людзей і адначасова творчых асоб. Па выніках работы секцыі даклад атрымаў 2-е месца, быў апублікаваны.

Таксама студэнткі прынялі ўдзел у XXV міжнароднай навуковай канферэнцыі студэнтаў, магістрантаў і аспірантаў “Сучаснае грамадства, прафсаюзы і праблемы моладзі” (Міжнародны ўніверсітэт “МПСА”, Гомельскі філіял, 14 мая 2021 года). Чыстова Г. і Пяроўская Л. прадставілі на секцыю “Духовна-маральныя і грамадзянска-патрыятычныя аспекты ў фарміраванні асобы” артыкул на тэму “Агульнае і адрознае ў біяграфіі І. П. Шамякіна і І. П. Мележа. Да 100-годдзя класікаў беларускай літаратуры, ураджэнцаў Гомельшчыны”. Арганізацыйным камітэтам работа была адабрана на пленарнае пасяджэнне канферэнцыі. Сярод дзевяці дакладчыкаў пленарнага пасяджэння з Бранска, Кіева, Нікалаева, Харкава, Віцебска, Гомеля, якое праводзілася анлайн, гучаў аповед на беларускай мове пра народных пісьменнікаў Беларусі, ураджэнцаў Гомельшчыны. Студэнткі сталі пераможцамі згаданай міжнароднай канферэнцыі і атрымалі дыпламы I ступені.

Заклучэнне

Такім чынам, агульныя мерапрыемствы культурна-асветніцкага і навукова-даследчага накірунку, падрыхтаваныя выкладчыкам і студэнтамі, садзейнічаюць сацыяльна-культурнаму развіццю навучэнцаў, выходзяюць у моладзі пачуццё адказнасці за справу, салідарнасць са сваімі аднакурснікамі, пачуццё густу сапраўднай літаратуры, а галоўнае – патрыётаў сваёй Радзімы. Разгледжаныя ў рабоце мерапрыемствы, прысвечаныя нашым славутым землякам, былі данінай шанавання і памяці Андрэю Макаёнку, Івану Шамякіну і Івану Мележу, якім у 2020–2021 навучальным годзе споўнілася б 100 гадоў.

Захоўваючы спадчыну нашых вялікіх землякоў, мы ўсведамляем неаспрэчны факт: іх багацейшы літаратурны здабытак – гэта не проста інтэлектуальная скарбонка нацыі, яе духоўная аснова – гэта тое, што нас аб'ядноўвае і дае сілы ўпэўнена рухацца наперад.

Спіс выкарыстанай літаратуры

1. **Беларускія** пісьменнікі: юбілеі 2020/2021 (літаратурны анлайн-каляндар) [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу : <https://drive.google.com/file/d/1mv>. – Дата доступу : 22.05.21.
2. **Беларускія** пісьменнікі (1917 – 1990) : даведнік / склад. А. К. Гардзіцкі; нав. рэд. А. Л. Верабей. – Мінск : Маст. літ., 1994. – С. 356–357, 379–380, 593–594.
3. **Макаёнак, А.** Збор твораў : у 5 т. / А. Макаёнак. – Мінск : Маст. літ., 1987. – Т. 1. П'есы / прадм., укладанне і камент. С. С. Лаўшука. – 367 с.

Получено 02.06.2021.